

N:o 241.

Af herr **K. E. von Geijer**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

I Kungl. Maj:ts proposition n:o 79 med förslag till förordning angående försäljning af brännvin bibehålles stadgandet, att upplåtelse af rätt till detaljhandel med brännvin ej må lämnas på längre tid än högst tre år.

Jag anser, att härutinnan hvad angår brännvinsbolagen lämpligen kan vidtagas en förändring, och att upplåtelse tiden för dessa må sättas till minst fem år.

I förslaget 15 § 2 mom. har införts hvad Riksdagen under fjolåret för sin del beslutit med afseende å villkoren för bolags förvärf af fastighet och företagande af större förändringar i fastighet, som äges af bolag.

Bolagen komma i följd häraf — detta är ju bestämmelsens syfte — att för framtiden för fyllandet af sitt behof af utskänkningslokaler vara hänvisade hufvudsakligen till hyresaftal med enskilda personer. Redan nu föreligger det i många fall svårighet för bolagen att på sådant sätt fylla detta behof. Bolagens hyresmarknad är, territoriellt taget, starkt begränsad. En värdshusrörelse kan ej förläggas hvar som helst i en stad, och endast trångt begränsade områden därpå kunna anses lämpliga. Och oafsedt att hyresprisen, lydande den ekonomiska lagen om prisets beroende af tillgång och efterfrågan, drifvits upp mycket högt, har det i många fall visat sig omöjligt för bolagen att på annat sätt än genom fastighetsförvärf råda bot på svårigheten. Det är gifvet, att dessa svårigheter för framtiden skola föreligga i förhöjd grad och större i samma

proportion som bolagets ställning är osäker. Vidare har det visat sig, att vid hyresaftalens ingående vederbörande fastighetsägare, som befunnits vara villiga att för bolagens räkning och enligt deras anvisningar företaga nybyggnader eller genomgripande omredningar af äldre hus, betingat sig ganska lång hyrestid. I följd häraf hafva bolagen för möjligheten att erhålla passande lokaler måst binda sig vid kontrakt, hvilkas giltighet utsträckts utöfver bolagens endast treåriga koncessionstid, men därvid dock, enär bolagen ej kunnat fränse möjligheten af koncessionens indragning före hyrestidens utgång, måst förbehålla sig rätt att för sådan händelse varda hyresaftalet kvitt mot skyldighet att, i fall husägaren genom ett sådant afbrott i hyrestiden komme att lida förlust, hålla honom skadeslös därför. Att bolagen härigenom äro utsatta för en afsevärd ekonomisk risk, som jämväl i viss mån måste verka hindrande på deras verksamhet, torde vara uppenbart.

Men äfven andra skäl tala för en förändring sådan som den af mig föreslagna. Departementschefen faller det omdömet om utskänkningsbolagen, att med fog kan sägas, att de i allmänhet fylla sin uppgift väl och sträfva att ställa sig till efterrättelse brännvinsförsäljningsförordningens föreskrifter och dess i 18 § uttalade syfte, men gifvet är, att ju lugnare ett bolag kan drifva sin verksamhet, ju bättre kan detta syfte tillgodoses. På restriktionens väg hafva bolagen sökt förverkliga detta, och ju längre tid bolagen härvidlag hafva till sin disposition, ju bättre resultat.

Jag kan å andra sidan ej finna, att det föreligger någon som helst risk att medgifva bolagen en längre koncessionstid, så mycket mindre som det ju fortfarande må ligga i Konungens befallningshafvandes skön att, därest särskilda omständigheter skulle sådant betinga, medgifva endast kortare tid, och vidare förslaget innehåller åtskilliga nya bestämmelser om skärpt kontroll å bolagens verksamhet.

Nu kan här sägas, att, enligt hvad den hittills vunna erfarenheten visar, koncessionerna gång på gång förnyas för samma bolag och att förty ingen särskild lagbestämmelse i sådant syfte som den af mig föreslagna vore behöflig. Visserligen är det angifna sakförhållandet riktigt, men kan jag ej annat finna än att denna omständighet likaväl kan åberopas till stöd för min åsikt. Under alla förhållanden måste härigenom besvär och omgång besparas samt en viss tryggande säkerhet beredas bolagen.

Såsom departementschefen anför, räknas sedan äldre tider brännvinsförsäljningsåret i stad från den 1 oktober och å landet från den 1 november. I denna del innehåller förslaget, att kalenderår skall utgöra försäljningsår. I § 21 bibehålles emellertid nu gällande stadgande, att bolag skall inom februari månads utgång efter försäljningsårets slut hafva

till vederbörande öfverlämnat, utom afgifter för öfverlåtna rättigheter, hela nettovinsten. Tiden, inom hvilken dessa medel skola af bolag öfverlämnas, har sålunda förkortats med tre femtedelar af den förut medgifna. Jag finner, att denna tid är för kort tilltagen. Vid sammanträde här i staden under sistliden månad med ombud för brännvinsbolagen i riket uttalades ock enhälligt den mening, att som det skulle möta stor svårighet, ja stundom blifva hardt när omöjligt för bolagen, om försäljningsåret bestämdes till kalenderår, att redan inom februari månad redovisa sin nettovinst, respittiden måtte utsträckas till utgången af april månad. Då emellertid redan en månads utsträckning af denna tid må anses afsevärd och skäl ej torde föreligga att allt för mycket afvika från Kungl. Maj:ts förslag, vill jag hemställa, att tidsfristen bestämmes till utgången af mars månad efter försäljningsårets slut.

I förslaget 8 § stadgas, att, därest vid något tillfälle brännvin blifvit utborgadt till mindre belopp än 50 liter, må betalning därför ej kunna utsökas. Detta stadgande innebär en förändring i nu gällande bestämmelser beträffande rätt att utsöka betalning för vid utskänkning borgade varor. Som bekant kan nu för brännvin, som borgats på detta sätt, ehuru stor myckenheten må vara, betalning icke utsökas. Jag anser denna förändring vara en förbättring. Motivet angifver departementschefen vara, att vid utskänkning utborgning af brännvin till större myckenhet än 50 liter torde förekomma allenast vid stora fester eller tillställningar, där anledning saknas att betaga säljaren rätt att söka betalning för sin fordran. Jag instämmer helt i denna motivering, men skulle vilja taga steget något längre ut och utbyta orden »till mindre belopp än 50 liter» mot »till mindre värde än 50 kronor». De tillfällen, då finare spritdrycker, och om sådana måste det härvidlag nästan uteslutande blifva tal, vid ett enda tillfälle konsumeras till sådan myckenhet som 50 liter, hvilket motsvarar 150 halfbuteljer, torde vara ytterst sällsynta. Jag fruktar därför, att det afsedda syftet, hvilket jag, såsom nämnts, finner mycket beaktansvärdt, med bestämmelsen oförändrad bibehållen, ej kommer att nås.

Visserligen skulle den af mig föreslagna förändringen hafva inverkan jämväl på utminuterings, som af förslaget i denna del lämnats oberörd, men finner jag för min del, att några betänkligheter ej böra uppstå af en dylik konsekvens, så mycket mindre som samma billighetsskäl, som härvidlag kunna åberopas för att en utskänkare ej bör betagas rätt att utsöka sin fordran, kunna tillämpas jämväl på en utminuterare. Restriktionen afser gifvetvis i främsta rummet egentligt brännvin och torde under alla förhållanden vinna tillämpning på detta, hvarjämte jag vill

understryka, att paragrafen för sin tillämpning förutsätter, att utborgandet skett på en och samma gång.

På grund af hvad sålunda anförts tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville besluta att i det genom kungl. propositionen n:o 79 framlagda förslaget till förordning angående försäljning af brännvin vidtagna följande ändringar:

1:o) beträffande §§ 11 och 16, att tiden för upplåtande af rättighet till detaljhandel med brännvin må, såvidt afses öfverlämnande af dylik rättighet till särskildt, uteslutande för sådan handel bildadt bolag, bestämmas till minst fem år;

2:o) beträffande § 21, att tiden, inom hvilken bolag, som jämlikt § 12 eller § 14 fått öfvertaga all detaljhandel med brännvin inom kommun, skall till vederbörande hafva öfverlämnat uppburna afgifter för öfverlåtna rättigheter samt nettovinsten, må bestämmas till utgången af mars månad efter försäljningsårets slut; samt

3:o) beträffande § 8, vidkommande förbud för detaljhandlare att i visst fall utsöka betalning för borgadt brännvin, att orden »till mindre belopp än femtio liter» utbytas mot »till mindre värde än femtio kronor».

Och torde det särskilda utskottet n:o 2, till hvilket motionen anhålles remitterad, vidtaga den omredigering af ofvanberörda §§ i författningen, som af ett bifall till motionen föranledas.

Stockholm den 28 mars 1905.

K. von Geijer.
